

SMJERNICE
ZA REGISTRACIJU
OZNAKA ORIGINALNOSTI,
GEOGRAFSKOG PORIJEKLA
I TRADICIONALNOG
UGLEDA HRANE

2010.

Agencija za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine

Smjernice za registraciju oznaka originalnosti, geografskog porijekla i tradicionalnog ugleda hrane

u skladu s
Pravilnikom o oznakama originalnosti i oznakama geografskog porijekla
hrane ("Službeni glasnik BiH", broj 27/10) i Pravilnikom o oznakama
tradicionalnog ugleda hrane ("Službeni glasnik BiH",
broj 27/10)

Smjernice za registraciju oznaka originalnosti, geografskog porijekla i tradicionalnog ugleda hrane

Izdavač:

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine
Agencija za sigurnost hrane
Dr. Ante Starčevića bb, 88000 Mostar
E-mail: agencija@fsa.gov.ba
Web: <http://www.fsa.gov.ba>

Autori:

Doc.dr.sci. Sejad Mačkić
Mr.sci. Dragan Brenjo
Mr.sci. Nijaz Bajramović

Lektor:

Lejla Nuhodžić

Dizajn, prelom, štampa:

IC štamparija d.o.o. Mostar

Tiraž:

3500 primjeraka

Mostar, 2010. godine

Predgovor

Na međunarodnom tržištu vlada jaka konkurencija u plasmanu prehrambenih proizvoda.

U toj borbi za konkurentnost sve više se cijene tradicionalni proizvodi, odnosno proizvodi čije posebne karakteristike proizilaze iz vrijednosti njihovih sastojaka, načina proizvodnje i prerade te podneblja iz kojeg dolaze. Veća edukacija o nutritivnim i protektivnim svojstvima hrane te povećana kupovna moć potrošača u Evropskoj uniji uticali su na povećanje potražnje za tim prehrambenim proizvodima koji su nezaobilazan dio kulture i tradicije nekog kraja. Tradicionalni proizvodi pomažu i u promoviranju nacionalne gastronomske i turističko-ugostiteljske ponude.

Kao jedna od posljedica globalizacije je i ta da se tradicionalni prehrambeni proizvodi iz pojedinih dijelova svijeta sve više kopiraju i na tržište plasiraju kao originalni.

Da bi spriječila takav vid nelojalne konkurencije, koja obeshrabljuje proizvođače i dovodi potrošače u zabludu, Evropska unija je usvajanjem uredbi Vijeća (EEZ) br. 2081/92 i 2082/92 iz 1992. godine počela stvarati sistem za zaštitu i podizanje vrijednosti proizvoda s posebnim svojstvima i karakteristikama koja proizilaze iz tradicionalnih načina njihovog spremanja i imaju tzv. tradicionalno obilježje.

Uredbama (EC) br. 509/06 i 510/06, usvojenim 20.3. 2006., i uredbama Vijeća br. 1898/06 i 1216/07, kojim se propisuju detaljna pravila za provođenje uredbi (EC) br. 509/06 i 510/06, Evropska unija omogućila je i poljoprivrednicima iz zemalja van te asocijacije da kod njenih organa pokrenu postupak zaštite svojih proizvoda. To znači da bi i hrana iz Bosne i Hercegovine, i pored toga što mi nismo članica EU, mogla nositi iste oznake kao i ona koja potiče iz Njemačke, Francuske ili bilo koje druge članice EU. Na taj način se našim proizvodima otvaraju vrata tržišta od nekoliko stotina miliona potrošača. Treba naglasiti da je preduslov za zaštitu kod organa EU prethodna zaštita oznaka po nacionalnom zakonodavstvu usklađenom s propisima EU. Ove uredbе zamijenile su uredbе Vijeća (EEZ) br. 2081/92 i 2082/92 iz 1992. godine.

Zbog svega toga, prehrambene proizvode koji imaju posebna svojstva i koji su priznati ne samo na domaćem nego i na međunarodnom tržištu

treba zaštititi oznakom originalnosti, oznakom geografskog porijekla ili oznakom tradicionalnog ugleda hrane.

Posljednjih godina mnogi naši proizvođači tradicionalnih proizvoda uvidjeli su značaj registracije proizvoda koji imaju karakteristična svojstva i ugled i već su pokrenuli niz aktivnosti neophodnih za registraciju i zaštitu svojih proizvoda.

Uzimajući u obzir navedeno, Agencija za sigurnost hrane BiH, u saradnji s nadležnim organima, na osnovu Zakona o hrani ("Službeni glasnik BiH", broj 50/04) predložila je, a Vijeće ministara BiH na 113. sjednici donijelo Pravilnik o oznakama originalnosti i oznakama geografskog porijekla hrane ("Službeni glasnik BiH", broj 27/10) i Pravilnik o oznakama tradicionalnog ugleda hrane ("Službeni glasnik BiH", broj 27/10) kojim se detaljno propisuju: procedura zaštite oznaka originalnosti, oznaka geografskog porijekla i oznaka tradicionalnog ugleda hrane. Navedeni pravilnici usklađeni su s legislativom EU i Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju, u kojem se BiH obavezala (član 31. SSP-a) o ispunjavanju obaveza iz oblasti zaštite geografskih oznaka.

Donošenjem ovih pravilnika u Bosni i Hercegovini utvrđeni su propisi kojima se omogućava domaćim proizvođačima, kao subjektima u poslovanju s hranom u svim fazama proizvodnje, prerade, obrade i distribucije, da mogu hranu koja zadovoljava odredbe ovih propisa zaštititi, registrirati i s prepoznatljivim oznakama plasirati na tržište.

Time se indirektno ostvaruje i jedan od prioriternih ciljeva poljoprivredne politike, a to je podizanje nivoa konkurentnosti domaće proizvodnje.

Kako bi postupak registracije bio što jasniji, Agencija za sigurnost hrane BiH odlučila je izraditi ove smjernice koje će na jednostavan i prihvatljiv način dati potrebne informacije vezane za postupak registracije.

Sadržaj

ZAŠTO BI TREBALO REGISTRIRATI OZNAKU ORIGINALNOSTI, OZNAKU GEOGRAFSKOG PORIJEKLA ILI OZNAKU TRADICIONALNOG UGLEDA?	7
ŠTO SE MOŽE REGISTRIRATI?	8
Generički nazivi	12
Homonimi	14
OZNAKA TRADICIONALNOG UGLEDA HRANE	14
PODNOŠENJE ZAHTJEVA ZA REGISTRACIJU	16
Ko može podnijeti zahtjev za registraciju?	16
Kome se podnosi zahtjev za registraciju i koliki su troškovi podnošenja zahtjeva?	17
Zadaci Komisije	17
POSTUPAK REGISTRACIJE	19
UDRUŽIVANJE.....	19
IZRADA PROIZVOĐAČKE SPECIFIKACIJE	19
a) Naziv	21
b) Opis.....	21
c) Geografsko područje	22
d) Dokaz o porijeklu.....	23
e) Postupak proizvodnje.....	24
f) Povezanost s geografskim područjem	25
g) Podaci o certifikacijskom tijelu	27
h) Posebne pojedinosti u vezi sa označavanjem prehrambenog proizvoda.....	27
i) Usklađenost s važećim propisima koji se odnose na hranu	28
UTVRĐIVANJE USKLAĐENOSTI	28
ZAHTJEV ZA REGISTRACIJU.....	29
POSTUPANJE PO ZAPRIMLJENOM ZAHTJEVU ZA REGISTRACIJU	30
Formalno ispitivanje zahtjeva	30
Prigovor	30
Postupanje po prigovoru.....	31
Registracija oznake	32
TRAJANJE POSTUPKA REGISTRACIJE.....	32
NAKNADNE IZMJENE I DOPUNE SPECIFIKACIJE	34
PRAVO UPOTREBE REGISTRIRANE OZNAKE.....	35
POSTUPAK UPISA NOVIH KORISNIKA REGISTRIRANIH OZNAKA... ..	35
BRISANJE IZ REGISTRA KORISNIKA.....	36

TREKUTNO STANJE ZAŠTIĆENOSTI PREHRAMBENIH PROIZVODA U EU	36
ZAŠTIĆENI PROIZVODI PO DRŽAVAMA ČLANICAMA EU:.....	36
PRIMJERI REGISTRIRANIH OZNAKA NA NIVOU EU.....	37
Feta: Ovčji sir iz Grčke sa oznakom originalnosti.....	37
Mozzarella di Bufala Campana: Italijanski sir od bivoljeg ili kravljeg mlijeka koji ima oznaku originalnosti	39
Schwarzwälder Schinken (Schwarzwaldska šunka): tržišni proizvod sa oznakom geografskog porijekla.....	39
Štajersko bundevino ulje: tradicionalni specijalitet iz Štajerske sa oznakom geografskog porijekla.....	40
JEDINSTVENI DOKUMENT O ZAŠTITI OZNAKA ORIGINALNOSTI I OZNAKA GEOGRAFSKOG PORIJEKLA.....	42

ZAŠTO BI TREBALO REGISTRIRATI OZNAKU ORIGINALNOSTI, OZNAKU GEOGRAFSKOG PORIJEKLA ILI OZNAKU TRADICIONALNOG UGLEDA?

Pravilnikom o oznakama originalnosti i oznakama geografskog porijekla hrane i Pravilnikom o oznakama tradicionalnog ugleda hrane propisuje postupak za registraciju oznaka originalnosti, oznaka geografskog porijekla i oznaka tradicionalnog ugleda hrane, sadržaj, oblik i način vođenja Registra oznaka originalnosti, Registra oznaka geografskog porijekla i Registra oznaka tradicionalnog ugleda prehrambenih proizvoda i sistem utvrđivanja usklađenosti.

Međutim, postavlja se pitanje zašto registrirati neku od ovih oznaka.

Navodimo nekoliko mogućih razloga:

- ⇒ prehrambeni proizvodi koji nose jednu od registriranih oznaka na tržištu spadaju u prehrambene proizvode više cjenovne kategorije;
- ⇒ stvaranje identiteta i prepoznatljivosti takvog prehrambenog proizvoda na domaćem i međunarodnom tržištu;
- ⇒ podizanje i postizanje stalnog kvaliteta prehrambenih proizvoda;
- ⇒ direktna veza proizvoda s određenim geografskim područjem daje dodatnu vrijednost i prepoznatljivost tom području, te doprinosi ruralnom razvoju posebno onih udaljenijih i dislociranih područja;
- ⇒ osnivanje interesnih udruženja, ako ona još ne postoje u svrhu zajedničkog nastupa na tržištu, odnosno zajedničke promocije prehrambenog proizvoda;
- ⇒ svi proizvođači i/ili prerađivači koji se nalaze na definiranom geografskom području, a koji zadovoljavaju uslove navedene u specifikaciji imaju pravo upotrebe registrirane oznake;
- ⇒ registrirana oznaka ne može postati generička (uobičajena);
- ⇒ registrirana oznaka zaštićena je od:
  - bilo kakve direktne ili indirektno komercijalne upotrebe registrirane oznake za prehrambene proizvode koji nisu obuhvaćeni registracijom, kao i onih proizvoda sličnih proizvodima registriranim pod tom oznakom ili u onoj mjeri u kojoj korištenje oznake iskorištava ugled zaštićene oznake;
  - zloupotrebljavanja, oponašanja ili upotreba za stvaranje zablude, čak i kad je naznačeno pravo porijeklo prehrambenog proizvoda, uključujući upotrebu zaštićenog naziva u prijevodu ili popraćenog

- izrazom kao što je „stil“, „tip“, „način“, „po postupku“, „metod“, „kao što se proizvodi u“, „imitacija“ ili slično;
- bilo kakve lažne informacije koje mogu dovesti u zabludu potrošača u odnosu na pravo porijeklo, prirodu ili suštinski kvalitet prehrambenog proizvoda, istaknute na unutrašnjoj ili vanjskoj ambalaži, materijalu ili dokumentu koji se odnosi na proizvod i pakovanje proizvoda u kontejner, koji bi dao krivi dojam o porijeklu proizvoda;
  - bilo kojeg drugog postupka koji može dovesti u zabludu potrošača u odnosu na pravo porijeklo prehrambenog proizvoda.

ŠTA SE MOŽE REGISTRIRATI?

Pravilnici se primjenjuju na sve prehrambene proizvode namijenjene ljudskoj ishrani, osim proizvoda vinskog sektora, izuzimajući vinsko sirće, i jakih alkoholnih pića koji su uređeni posebnim propisima.

Prehrambeni proizvodi namijenjeni ljudskoj ishrani svrstani su u sljedeće kategorije:

1. Svježe meso (i iznutrice);
2. Mesni proizvodi (kuvani, soljeni, dimljeni, i dr.);
3. Sirevi;
4. Ostali proizvodi životinjskog porijekla (jaja, med, ostali mliječni proizvodi, ne uključujući maslac, itd.);
5. Ulja i masti (maslac, margarin, ulja, itd.);
6. Voće i povrće, žitarice u prirodnom stanju ili prerađeni;
7. Ribe, školjkaši, rakovi i njihovi proizvodi;
8. Ostali proizvodi (začini, itd.);
9. Pivo;
10. Pića proizvedena od biljnih ekstrakata;
11. Hljev, pecivo, kolači, slastice, keksi i drugi pekarski proizvodi;
12. Tjestenina;
13. Prirodne gume i smole¹;
14. Senf¹;
15. Čokolada i drugi pripravci hrane koji sadrže kakao²;
16. Pripremljeni obroci²;

¹ Samo za registraciju oznaka originalnosti i oznaka geografskog porijekla

² Samo za registraciju oznaka tradicionalnog ugleda

17. Pripremljeni začinski umaci²;
18. Supe i bujoni²;
19. Sladoledi i sorbeti².

Pravilnikom o oznakama originalnosti i oznakama geografskog porijekla hrane štite se odnosno registriraju oznake odnosno nazivi prehrambenih proizvoda koji se odlikuju posebnim karakteristikama koje proizilaze iz vrijednosti njihovih sastojaka, načina proizvodnje i prerade te podneblja iz kojeg dolaze.

Oznaka originalnosti je naziv regije, određenog mjesta ili u posebnim slučajevima zemlje koja se koristi za označavanje prehrambenog proizvoda:

- 1) koji potiče iz te regije, određenog mjesta ili zemlje,
- 2) čiji kvalitet ili karakteristike, bitno ili isključivo, nastaju pod uticajem posebnih prirodnih i ljudskih faktora određene geografske sredine, i
- 3) čija se proizvodnja, prerada i priprema u cijelosti odvija u tom geografskom području;

Oznaka geografskog porijekla je naziv regije, određenog mjesta ili u posebnim slučajevima zemlje koja se koristi za označavanje prehrambenog proizvoda:

- 1) koji potiče iz te regije, određenog mjesta ili zemlje,
- 2) koji ima poseban kvalitet, ugled ili drugo obilježje koje se pripisuje njegovom geografskom porijeklu, i
- 3) čija se proizvodnja i/ili prerada i/ili priprema odvija u tom geografskom području;

Geografsko područje je naziv za područje koje mora biti razdvojeno i jasno definirano na detaljan i precizan način tako da se izbjegne svaka dvosmislenost.

U skladu s navedenim definicijama, oznake uvijek moraju zadovoljiti uslov povezanosti s geografskim područjem te stvarnu materijalnu povezanost. Kakva je i kojeg obima ta veza, zavisi od same oznake koja se želi registrirati. Naime, oznaka originalnosti se po intenzitetu povezanosti razlikuje od oznake geografskog porijekla.

Kod oznake originalnosti su kvalitet, odnosno svojstva proizvoda **uglavnom** ili **isključivo** određena geografskim područjem. Stoga je preduslov da se proizvodnja i priprema i prerada odvijaju u definiranom geografskom području. Oznaka originalnosti se prema tome može registrirati samo za proizvode koji se zaista i proizvode u navedenom geografskom području.

Kod oznake geografskog porijekla zahtijeva se da određeni kvalitet, ugled ili neko drugo svojstvo proizilaze iz geografskog područja. Stoga se u ograničenom području mora odvijati samo proizvodnja *i/ili* prerada *i/ili* priprema.

Osim toga, geografske nazive koje imaju dokazano tradicionalno obilježje, izuzetan ugled i dobro su poznati moguće je registrirati kao oznake originalnosti i u slučaju kada sirovine za prehrambeni proizvod potiču iz područja koje je šire ili različito od područja prerade, pod uslovom da:

- je područje proizvodnje sirovina ograničeno,
- postoje posebni uslovi za proizvodnju sirovina, i
- postoji sistem inspeksijske kontrole koji će osigurati provođenje tih uslova.

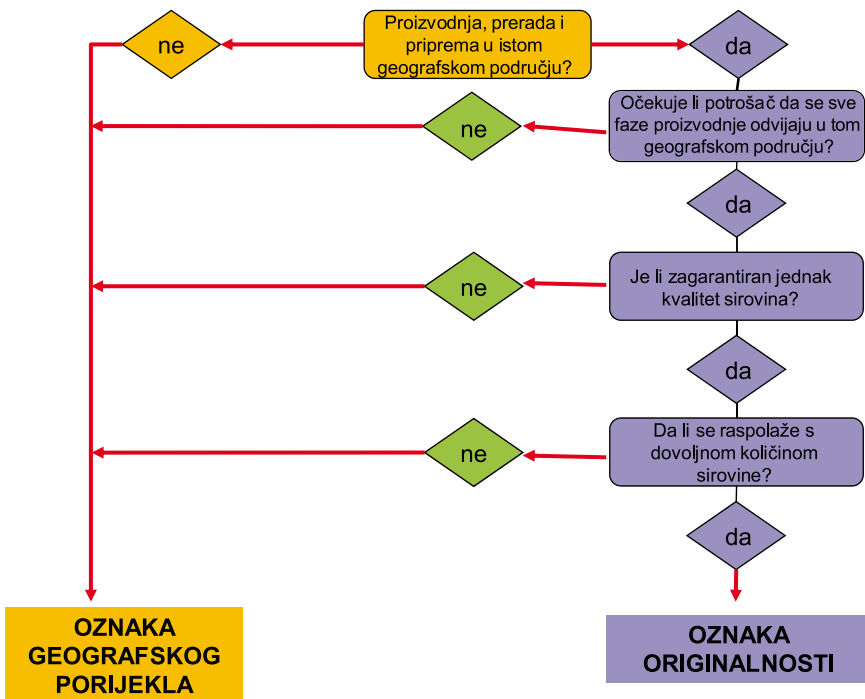
Sirovinama u navedenom slučaju smatraju se samo žive životinje, meso i mlijeko.

Prilikom donošenja odluke o tome koja se od oznaka želi registrirati (oznaka originalnosti ili oznaka geografskog porijekla), potrebno je u obzir uzeti sljedeće aspekte:

1. Da li se u tom definiranom geografskom području uopće može odvijati proizvodnja, prerada i priprema.
Najbolji i nama najbliži primjeri oznaka originalnosti koje su registrirani na nivou Evropske unije su *Prosciutto Toscano* i *Prosciutto di Parma*. Budući da se u Toskani proizvodi meso koje se zatim prerađuje u pršut, *Prosciutto Toscano* mogao se registrirati kao oznaka originalnosti. To isto vrijedi i za *Prosciutto di Parma*.
Međutim, u slučaju Nürnberger Lebkuchen (Nirnberški medenjaci) nije se mogla tražiti registracija oznake originalnosti, budući da je riječ o kolačima koji sadrže kandirane narandže, limune, bademe

te mnoge druge začine koji ne mogu biti porijeklom iz Nürnberga. Zbog toga je taj naziv registriran na nivou Evropske unije oznakom geografskog porijekla.

2. Veoma važan aspekt je osiguranje sirovine. Ako se procijeni da se u definiranom geografskom području neće moći proizvesti dovoljna količina sirovine postojanog kvaliteta, nije preporučljivo zatražiti registraciju oznake originalnosti, već je bolje zatražiti registraciju oznake geografskog porijekla. Takav primjer je *Schwarzwälder Schinken* (švarcvaldska šunka), naziv koji je na nivou i Evropske unije registriran kao oznaka geografskog porijekla. Naime, u Švarcvaldu se uzgajaju svinje u svrhu proizvodnje šunke, ali je riječ o količinama koje nisu dovoljne da bi se zadovoljila potražnja za tim proizvodom i iz tog razloga naziv nije registriran kao oznaka originalnosti. Budući da se radi o oznaci geografskog porijekla, proizvođačima je dopušteno da nabavljaju svinje iz drugih njemačkih, odnosno evropskih regija što u slučaju da je riječ o oznaci originalnosti ne bi bilo moguće.

3. Budući da su motivi za registraciju, pored neograničene zaštite, u prvom redu bolji izgledi za plasman datog proizvoda, posebno bi trebalo uzeti u obzir očekivanja potrošača.
Da li je potrošaču važno dobiti proizvod sa oznakom originalnosti? Da li potrošač prilikom izbora proizvoda polazi od toga da se proizvod proizvodi, prerađuje i priprema u istoj regiji? Šta potrošač očekuje kada čuje npr. *Mortadela Bologna*? Da li smatra da je to proizvod koji je proizveden, prerađen i pripremljen u Bologni? Najčešće da. Međutim, *Mortadela Bologna* registrirana je kao oznaka geografskog porijekla na nivou Evropske unije i nije nužno da se sve faze proizvodnje odvijaju u definiranom geografskom području. Stoga je vrlo važno prije odlučivanja koja će se oznaka registrirati (oznaka originalnosti ili oznaka geografskog porijekla) uzeti u obzir mišljenje potrošača o nazivu prehrambenog proizvoda i šta zaključuju o njegovom porijeklu.

Slika 1: Shematski prikaz aspekata koje treba uzeti u obzir prilikom odlučivanja o tome koja će se oznaka registrirati

Generički nazivi

Generički naziv je naziv koji je, iako se odnosi na određeno mjesto ili na određenu regiju u kojoj je prehrambeni proizvod originalno proizveden ili stavljen na tržište, postao uobičajen naziv za taj proizvod.

Naziv koji je postao generički ne može se registrirati.

Da li se radi o generičkom nazivu ili ne, zavisi od shvatanja potrošača. Ako potrošači smatraju da proizvod koji ima oznaku originalnosti doista i potiče iz navedene regije, onda taj naziv nipošto nije generički, te se prema tome može registrirati u skladu odredbama Pravilnika. Ako prije podnošenja zahtjeva postoji dilema o tome da li je naziv koji se želi registrirati generički, može se provesti ispitivanje javnog mišljenja potrošača.

U tom slučaju, potrebno je uzeti u obzir sve činjenice, a posebno:

- postojeću situaciju u Bosni i Hercegovini i u područjima potrošnje proizvoda
- situaciju u drugim zemljama
- važeće nacionalne propise.

Ako se pokušava registrirati neki naziv koji se upravo nalazi u fazi prelaženja u generički naziv, onda se taj pojam samo uz velike napore može zaštititi kao oznaka originalnosti ili oznaka geografskog porijekla. U tom slučaju dokaz da taj proizvod ima naziv koji je vrijedan zaštite mora biti posebno utemeljen. Nagrada za napore je sigurnost da registrirani naziv nakon toga više nikada ne može postati generički naziv.

Najbolji primjer navedenog je *Feta*, sir iz Grčke, koja je registrirana kao oznaka originalnosti na nivou Evropske unije. Naime, Vlada SR Njemačke i Vlada Kraljevine Danske podnijele su Evropskom sudu zahtjev za proglašenje ništavnosti oznake originalnosti za Fetu zbog mišljenja da je riječ o uobičajenom nazivu za sir. Sud je 2005. godine službeno potvrdio *Fetu* kao izvorni grčki specijalitet.

Osim toga, važno je naglasiti da se naziv ne može registrirati kao oznaka originalnosti ili oznaka geografskog porijekla u slučaju kada se podudara s nazivom neke biljne vrste ili životinjske pasmine, te zbog toga može dovesti potrošače u zabludu o stvarnom porijeklu prehrambenog proizvoda.

Takav primjer je francuski sir *Abondance* koji ima oznaku originalnosti. Naime, *Abondance* je i naziv goveda. Međutim, u ovom slučaju smatralo se da javnost i potrošači nisu nikako dovedeni u zabludu u pogledu sira i pasmine goveda. Drugi, također vrlo zanimljiv primjer je grčki naziv za masline *Konservolia Stilidas*, koji je registriran kao oznaka originalnosti. Naziv se sastoji od imena sorte *Konservolia* i naziva geografskog područja *Stilidas*, te se smatralo da na ovaj način javnost i potrošač neće biti dovedeni u zabludu ako se za dotične masline bude koristio naziv *Konservolia Stilidas*.

Osim toga, naziv ne smije biti takav da javnost i potrošača dovede u zabludu u pogledu registriranih žigova koji su već duže vrijeme na tržištu i imaju reputaciju i prepoznatljivost.

Najbolji primjer za navedeni slučaj je *Bayerisches Bier*. Naime, u postupku registracije navedene oznake, holandska i danska nadležna tijela informirala su Evropsku komisiju o postojanju žigova za pivo koji sadrže to ime (holandski žig Bavaria i danski žig Høker Bajer) te bi stoga javnost i potrošači mogli biti dovedeni u zabludu. Međutim, na osnovu prikupljenih informacija, utvrđeno je da naziv *Bayerisches Bier* neće dovesti javnost i potrošača u zabludu te je registriran i nosi oznaku geografskog porijekla.

Homonimi

Homonimi podrazumijevaju naziv dvije ili više regija ili mjesta porijekla prehrambenog proizvoda koji su jednaki ili gotovo jednaki u pisanom ili govornom obliku.

Naziv koji je u potpunosti ili djelimično homoniman već registriranom nazivu može se registrirati samo uz odgovarajuće poštovanje lokalne i tradicionalne upotrebe te stvarnog rizika od dovođenja potrošača u zabludu.

Neće se registrirati naziv koji je homonim i koji pogrešno upućuje potrošača da proizvod dolazi iz nekog drugog područja, čak i ako je takav naziv tačan u odnosu na stvarno područje, regiju ili mjesto porijekla tog prehrambenog proizvoda.

Kada se upotrebljava registrirani naziv koji je homonim, mora se voditi računa da u praksi postoji dovoljna razlika između homonima koji se registrira kasnije i naziva koji je već upisan u registar, pazeći pritom da se prema proizvođačima postupa na nepristrasan i pravedan način i da se potrošač ne dovede u zabludu.

Oznaka originalnosti i oznaka geografskog porijekla neće se registrirati ako bi takva registracija, zbog ugleda i dužine vremena u kojem je korištena, mogla dovesti potrošače u zabludu o pravom porijeklu proizvoda.

Oznaka tradicionalnog ugleda hrane

Osim oznake originalnosti i oznake geografskog porijekla, postoji i oznaka tradicionalnog ugleda (garantirano tradicionalnog specijaliteta) prehrambenih proizvoda. Oznaka tradicionalnog ugleda nije oznaka

geografskog porijekla, ali namjena joj je ista kao i ostalim oznakama, a to je zaštita autohtonih poljoprivrednih proizvoda od imitacija i nestajanja.

»*Tradicionalno*« znači provjereni način proizvodnje i/ili prerade na tržištu koji se prenosi iz naraštaja u naraštaj, a najmanje za period koji odgovara jednom generacijskom intervalu od 25 godina.

Oznaka »*Tradicionalni ugled*« naglašava tradicionalni karakter u sastavu proizvoda, najčešće jela iz gastronomske ponude, i potvrda je priznavanja posebnih svojstava hrane. Sastoji se od naziva prehrambenog proizvoda uz navođenje posebnosti koje se tiču tradicionalnosti. Može se dodijeliti proizvodima specifičnim po sastavu ili načinu proizvodnje, a proizvodi su tradicionalni u određenom području, što znači da se njihovi recepti prenose „s koljena na koljeno“.

»*Posebno svojstvo*« znači da se svojstvo ili više svojstava jednog prehrambenog proizvoda jasno razlikuju od drugih sličnih proizvoda iste kategorije. Svojstvo ili svojstva mogu se odnositi na fizička, hemijska, mikrobiološka ili organoleptička svojstva, na metodu proizvodnje proizvoda kao i na određene uslove tokom proizvodnje.

Prezentacija prehrambenog proizvoda ne smatra se posebnim svojstvom, posebno njegov oblik, izgled ili ambalaža kao i način i mjesto na koji je aranžiran i izložen.

Da bi se prehrambeni proizvod zaštitio oznakom tradicionalnog ugleda, mora da:

- a) je proizveden korištenjem tradicionalnih sirovina,
- b) ima tradicionalan sastav,
- c) je proizveden na način proizvodnje i/ili prerade koji odražava tradicionalan oblik proizvodnje i prerade.

Oznaka se registrira ako je naziv prehrambenog proizvoda sam po sebi poseban i takav da izražava posebna svojstva proizvoda. Poseban naziv proizvoda mora biti tradicionalan ili ustanovljen običajem.

Oznaka koja izražava posebna svojstva ne može se dodijeliti kada se odnosi samo na općenite tvrdnje koje se upotrebljavaju za određene prehrambene proizvode ili na one propisane posebnim propisima kao i u slučaju kada dovode potrošača u zabludu, posebno ako se odnose na prepoznatljiva svojstva proizvoda ili je svojstvo takvo da ne odgovara specifikaciji i karakteristikama proizvoda.

PODNOŠENJE ZAHTJEVA ZA REGISTRACIJU

Ko može podnijeti zahtjev za registraciju?

Zahtjev za registraciju bilo koje od navedenih oznaka za pojedini prehrambeni proizvod može podnijeti grupa proizvođača i/ili prerađivača tog proizvoda.

Grupa podrazumijeva svako udruženje proizvođača i/ili prerađivača određenog prehrambenog proizvoda (u daljnjem tekstu: udruženje), bez obzira na pravni status koji to udruženje ima.

Međutim, postoje izuzetni slučajevi kada pojedini proizvođač i/ili prerađivač, nezavisno od toga da li je fizičko ili pravno lice, može podnijeti zahtjev za registraciju oznake originalnosti ili oznake geografskog porijekla. To je moguće samo u slučajevima ako:

- je u vrijeme podnošenja tog zahtjeva jedini proizvođač, odnosno prerađivač prehrambenog proizvoda za koji je spreman podnijeti zahtjev za registraciju oznake originalnosti ili oznake geografskog porijekla u određenom geografskom području;
- određeno geografsko područje ima karakteristike koje se značajno razlikuju od karakteristika proizvoda proizvedenih u susjednim područjima.

U slučaju kada je zahtjev za registraciju oznake podnio pojedini proizvođač i/ili prerađivač bilo da je fizičko ili pravno lice, smatra se da je to učinila grupa ili udruženje.

Podnosioci zahtjeva, za sve vrste oznaka, mogu podnijeti zahtjev za registraciju samo za prehrambene proizvode koje oni proizvode ili prerađuju.

U Evropskoj uniji postoje slučajevi u kojima je oznaka originalnosti ili oznaka geografskog porijekla u posjedu samo jednog preduzeća. To je veoma čest slučaj kod registracije naziva piva. Jedan takav primjer je oznaka geografskog porijekla piva *Reuther Bier* koju je registriralo društvo Schlossbräu Reuth GmbH, koje je ujedno i jedini korisnik te oznake.

Kome se podnosi zahtjev za registraciju i koliki su troškovi podnošenja zahtjeva?

Postupak za registraciju oznake originalnosti, oznake geografskog porijekla i oznake tradicionalnog ugleda prehrambenog proizvoda pokreće se zahtjevom koji se podnosi Agenciji za sigurnost hrane BiH (u daljnjem tekstu: Agencija). Postupak registracije oznaka provodi Komisija za registraciju oznaka koju osniva Vijeća ministara BiH, na prijedlog Agencije, u saradnji s nadležnim organima entiteta i Brčko Distrikta BiH.

Zadaci Komisije

Komisija, u vremenskom periodu koji ne bi trebalo da bude duži od 12 mjeseci, obavlja sljedeće poslove:

- razmatra zahtjeve za registraciju tražene oznake prehrambenog proizvoda i predlaže Agenciji donošenje rješenja o registraciji oznake;
- razmatra pristigle prigovore;
- traži, ako je to potrebno, dopunu zahtjeva za registraciju oznake;
- razmatra zahtjeve za naknadnu izmjenu i dopunu specifikacije prehrambenog proizvoda;
- razmatra zahtjev za pravo upotrebe registrirane oznake.

SHEMATSKI PRIKAZ POSTUPKA REGISTRACIJE

POSTUPAK REGISTRACIJE

UDRUŽIVANJE

Kao što je vidljivo iz shematskog prikaza postupka registracije, prvi korak je osnivanje udruženja proizvođača i/ili prerađivača koji se bave proizvodnjom prehrambenog proizvoda za koji se traži registracija jedne od oznaka. Budući da je riječ zapravo o jednom zajedničkom projektu (poslu), nužno je uključiti sve zainteresirane strane koje učestvuju u proizvodnom lancu od sirovine do finalnog proizvoda, odnosno sve one koji su na bilo koji način povezani s tim prehrambenim proizvodom. To mogu biti:

- poljoprivrednici,
- prerađivačka industrija,
- manji proizvođači ili prerađivači,
- poljoprivredna porodična gazdinstva,
- trgovci i dr.

IZRADA PROIZVOĐAČKE SPECIFIKACIJE

Proizvođačka specifikacija (u daljnjem tekstu: specifikacija) je prilog zahtjeva za registraciju i ona je zapravo glavni dio zahtjeva te bi stoga trebalo da bude izrađena veoma pažljivo. Ona nije samo odlučujuća za uspjeh zahtjeva, već služi i kao osnova za izradu plana kontrole po kojem se provodi dalja kontrola. Veoma je važno da u izradu specifikacije budu uključeni svi sudionici proizvodnog lanca radi definiranja i postavljanja uslova važnih za proizvodnju prehrambenog proizvoda. Također, veoma je važno da sami proizvođači i/ili prerađivači definiraju i postavljaju pravila u specifikaciji. Specifikacija mora sadržavati sve potrebne informacije koje su neophodne kako bi svaki novi proizvođač i/ili prerađivač (kada je oznaka registrirana i kada je njegova specifikacija objavljena) mogao na jednak način proizvoditi taj prehrambeni proizvod i koristiti registriranu oznaku.

Specifikacija prehrambenog proizvoda za registraciju oznaka originalnosti i oznaka geografskog porijekla mora sadržavati:

- a) naziv prehrambenog proizvoda uključujući oznaku originalnosti ili oznaku geografskog porijekla;
- b) opis prehrambenog proizvoda uključujući, ako je primjereno, sirovine i osnovna fizička, hemijska, mikrobiološka ili organoleptička svojstva prehrambenog proizvoda;

- c) definiciju geografskog područja proizvodnje odnosno prerade;
- d) dokaz da prehrambeni proizvod potiče iz određenog geografskog područja;
- e) opis metode dobivanja prehrambenog proizvoda, i gdje je prikladno, opis autentičnih i nepromjenjivih lokalnih metoda, kao i informacije koje se tiču pakovanja, ako udruženje koje podnosi zahtjev utvrdi i obrazloži da se pakovanje mora provoditi u ograničenom geografskom području kako bi se osigurao kvalitet ili porijeklo ili kontrola;
- f) detalje koji se odnose na:
  - 1) vezu između kvaliteta ili karakteristika prehrambenog proizvoda i geografskog porijekla, ili
  - 2) u slučaju veze između posebnog kvaliteta, reputacije ili druge karakteristike prehrambenog proizvoda i geografskog porijekla;
- g) naziv i adresa ovlaštenih tijela koja provjeravaju usklađenost s odredbama specifikacije i njihovog posebnog zadatka;
- h) bilo koja posebna pravila za označavanje prehrambenog proizvoda koja se odnose na oznaku originalnosti ili oznaku geografskog porijekla;
- i) sve zahtjeve propisane posebnim propisima.

Specifikacija prehrambenog proizvoda za registraciju oznaka tradicionalnog ugleda mora sadržavati:

- a) Naziv koji će se registrirati (u slučaju kada je registracija tražena na više jezika, upotrijebiti sve oblike naziva koji će se koristiti);
- b) Da li je naziv:
specifičan sam po sebi
izražava posebna svojstva prehrambenog proizvoda (priložiti objašnjenje)
- c) Da li je rezervacija naziva tražena prema (izaberi jedno X)
registracija s rezervacijom naziva
registracija bez rezervacije naziva
- d) Kategorizacija proizvoda;
- e) Opis prehrambenog proizvoda;
- f) Opis proizvodne metode za prehrambene proizvode za koje se primjenjuje naziv,
- g) Posebna svojstva prehrambenih proizvoda;
- h) Tradicionalna svojstva proizvoda;
- i) Minimalni zahtjevi i postupci provjere posebnih svojstava.

a) Naziv

Udruženje koje podnosi zahtjev za registraciju trebalo bi se dogovoriti koji tačno naziv prehrambenog proizvoda želi da registrira, odnosno da li želi da se registrira čitav naziv ili samo dio naziva, te postoje li možda inačice (verzije) naziva koje bi također trebalo registrirati.

Zahtjevom za registraciju oznake može se tražiti registracija samo za jednu oznaku i mora se naglasiti koja je to oznaka. Prije podnošenja zahtjeva mora se voditi računa koja je to oznaka za koju proizvod ispunjava uslove.

Zbog eventualnog traženja zaštite oznaka od EU bilo bi preporučljivo da se unaprijed naprave i prijevodi oznaka te da oni budu provjereni u zemljama članicama, budući da se ne može isključiti da su za proizvode iste vrste u drugim zemljama već uobičajeni slični nazivi. Zahtjev bi u tom slučaju s velikom vjerovatnoćom u postupku prigovora unutar Evropske unije bio odbijen. Takav slučaj bio je s Italijom koja je htjela registrirati naziv za kobasicu i u prvi mah nije bilo nikakvih problema. Međutim, nakon prijevoda naziva na njemački jezik koji je glasio „lovačka kobasica“, postalo je jasno da su time pogođeni njemački interesi.

Također, postoji mogućnost da se prilikom podnošenja zahtjeva za registraciju navedu i druga imena pod kojima se prehrambeni proizvod može prodavati.

b) Opis

U ovom stavu traži se opis prehrambenog proizvoda uključujući i opis sirovine u smislu osnovnih fizičkih, hemijskih, mikrobioloških odnosno organoleptičkih svojstava. Ovaj stav uz stavku *opis metode dobivanja prehrambenog proizvoda* su najvažniji dijelovi specifikacije koji se kasnije koriste i kao osnovni parametri kontrole. Osim toga, oni opisuju stručnu i stvarnu vezu sa oznakom originalnosti, oznakom geografskog porijekla odnosno oznakom tradicionalnog ugleda. Kod ispunjavanja ovih stavki važi pravilo „ŠTO JE MOGUĆE MANJE I ONOLIKO KOLIKO JE POTREBNO“, ali dovoljno da se dokaže posebnost i razlika tog prehrambenog proizvoda u odnosu na proizvode iste kategorije. Naime, uslovi u specifikaciji ne bi smjeli biti previše kruti i preoštri, budući da će se kontrolirati njihovo ispunjavanje. Stoga bi bilo dobro preferirati formulacije koje nude određenu slobodu („od... do...“, „barem“, „najviše“) umjesto egzaktnih podataka (npr. dužina 7 cm).

Kratki opis proizvoda trebalo bi da sadržava karakteristične posebnosti:

- Vanjski opis proizvoda:
  - kategorija proizvoda,
  - dimenzije i oblik,
  - boja,
  - konzistencija,
  - težina
  - i dr.
- Sastav:
  - sastojci
  - vrijednosti iz analiza kao npr. suha materija, vrste brašna, sadržaj masnoće, specifičnosti regionalnih sirovina i dr.
  - mikrobiološka svojstva (vrsta prisutnih bakterija, kvasaca).

Kratki opći pregled sastojaka trebalo bi da bude dovoljan da se dokaže posebnost prehrambenog proizvoda u odnosu na proizvode iste kategorije. Budući da se specifikacija objavljuje, ne bi trebalo navoditi proizvodne tajne, odnosno tajne recepture. Vrijednosti analiza nasuprot tome, u pravilu, nisu nikakva tajna, budući da se mogu utvrditi u svakoj laboratoriji za prehrambene proizvode.

Također, vrlo je važno da podnosilac zahtjeva navede sve potrebne podatke o fizičkim karakteristikama finalnog proizvoda. Tako se može navesti primjer sira. Ako je dozvoljeno da se on ne prodaje u obliku u kojem je proizveden, nužno je definirati oblik i težinu tih komada sira koji se mogu nalaziti na tržištu i koji mogu nositi registriranu oznaku (npr. oblik trokuta, a težina minimalno 200 g).

c) Geografsko područje

Razgraničavanje geografskog područja proizvodnje, odnosno prerade smatra se tačnim definiranjem geografskog područja kojem su granice određene prirodno ili ljudskim faktorom, a zaslužno je za posebna svojstva finalnog proizvoda.

U slučaju oznake originalnosti definira se geografsko područje u kojem se odvijaju sve faze proizvodnje od sirovine do finalnog proizvoda, dok se u slučaju oznake geografskog porijekla definira geografsko područje u kojem se odvija najmanje jedna faza proizvodnje prehrambenog proizvoda, a koja je najzaslužnija za posebna svojstva finalnog prehrambenog proizvoda.

Međutim, što je definirano područje manje, to ono postaje interesantnije, ali se otvaraju i mogućnosti ulaganja prigovora kao i mogućnost sudskih sporova. Zbog toga bi prvo trebalo analizirati potencijalne konflikte: postoje li preduzeća (prerađivači) koja bi zbog razgraničenja bila u nepovoljnom položaju? U slučaju da se u tom kontekstu stvarno može računati sa sporovima, onda bi ih trebalo riješiti preko strukovnih udruženja. Međutim, ako ni to ne pomogne, onda se zahtjev za registraciju oznake sa spornim definiranim geografskim područjem može podnijeti samo ako se ona može potvrditi i obrazložiti nepobitnim historijskim dokazima.

U smislu jakog zajedničkog marketinga, koji u slučaju registriranih oznaka može osigurati dobar izvor prihoda, bilo bi bolje da udruženje koje podnosi zahtjev integrira umjesto da izdvaja geografska područja.

Karta područja nije propisana, ali bi sigurno bila korisna prilikom podnošenja zahtjeva za registraciju.

Naime, treba biti jasno da, ako se podnosi zahtjev za registraciju oznake originalnosti, sirovine se smiju proizvoditi samo u tom definiranom geografskom području. U izuzetnim slučajevima može se odobriti šire ili različito područje od područja prerade te je i u tom slučaju definirano to šire geografsko područje. Ovo su obično slučajevi kada je definirano geografsko područje preusko ili kada može doći do poteškoća kod nabavke sirovina.

d) Dokaz o porijeklu

U ovom stavu potrebno je priložiti dokaze da prehrambeni proizvod potiče iz definiranog geografskog područja. To se odnosi na sljedivost proizvoda kroz čitav lanac od proizvodnje sirovine do konačnog odredišta proizvoda, a zavisno od tipa oznake (oznaka originalnosti ili oznaka geografskog porijekla). Neophodno je dostaviti dokaze o sljedivosti za svaku fazu proizvodnje, odnosno pripreme (oznake serija, dokaze o sljedivosti u svakoj fazi, posebne oznake, odnosno brojeve na proizvodima koji zadovoljavaju sljedivost i dr.), te način na koji će to biti praćeno i evidentirano.

Specifikacija mora uključivati mjere koje će biti preduzete kako bi se osigurala spomenuta sljedivost, npr. vođenje registara i provođenje određenih kontrola. Korisno bi bilo osigurati i ilustrativne dokumente kao što su grafovi, odnosno tabele s prikazom svih koraka procesa i

kontrolnih tačkaka. Naime, najjednostavnije bi bilo osmisлити tabele zavisno od kategorije proizvoda i oznake koja se želi registrirati te za svaku fazu tabelarno prikazati važnu karakteristiku, način na koji će ona biti dokazana, kako će se evidentirati dokazi i što će se kontrolirati.

Primjer: u proizvodnji ovčijeg sira koji nosi oznaku originalnosti, za fazu ishrane ovaca može se osmisлити jedinstveni obrazac za sve proizvođače u kojem će biti:

- definirana ishrana ovaca,
- uputstva za provođenje pravilne ishrane (doziranje obroka, količina obroka, vođenje evidencije obroka, čuvanje i vođenje deklaracija i računa o stočnoj hrani, kao i o drugim nabavljenim sirovinama),
- uputstva proizvođačima o tome kako voditi sve te podatke.

Također, potrebno je priložiti i dokumentaciju koja dokazuje da prehrambeni proizvod potiče iz tog geografskog područja, u smislu historijskih činjenica i same tradicije.

Postoje li historijski dokazi da se taj prehrambeni proizvod oduvijek proizvodio u navedenom geografskom području?

Ovdje su korisni svi historijski izvori koji to mogu potvrditi. Ako udruženje ne posjeduje opsežnu literaturu o tome, onda bi prvo trebalo istražiti literaturu. Često arhive u gradovima, fakultetima, države i preduzeća, ali i zakonski tekstovi, sudske odluke, dnevnici regionalno poznatih ličnosti ili spisi udruženja nude veliku količinu informacija.

Važan izvor predstavljaju i rječnici, kuhari, enciklopedije, potvrde o patentima, opisi mjesta i djela pjesnika, odnosno pisaca. Mogu se navesti i anegdote u vezi s tim prehrambenim proizvodom, ako postoje.

Ovaj stav izuzetno je važan jer daje sigurnost za historijsku povezanost proizvoda s regijom njegovog porijekla. U ovom pogledu ne treba štedjeti s priložima.

e) Postupak proizvodnje

Ovaj stav mora sadržavati opis postupka dobivanja prehrambenog proizvoda za svaku fazu proizvodnje. Moglo bi se reći da je ova stavka na neki način nastavak stavka *b) Opisa* prehrambenog proizvoda i sirovine i time sastavni dio stvarne veze koju proizvod s registriranom oznakom

mora ispuniti. Metoda proizvodnje je *know-how* ili *savoir-faire*. Također, i u ovom stavu trebalo bi navesti samo ono što je ionako već poznato.

Obično su to sljedeći podaci:

- proizvodnja polaznih sirovina
- koraci proizvodnje
- način pripreme, prerada
- temperature
- konzerviranje, skladištenje
- rezanje, komadanje, punjenje, pakovanje, itd.

Sve uslove za proizvodnju, preradu, pripremu i plasman prehrambenog proizvoda treba jasno navesti kada je riječ o oznaci originalnosti. U slučaju oznake geografskog porijekla, također je potrebno navesti sve uslove za proizvodnju, preradu, pripremu i plasman prehrambenog proizvoda, a posebno one korake koji se moraju obaviti u definiranom geografskom području.

Također, ako se smatra neophodnim, mogu se opisati i autentične i stalne lokalne metode. Osim toga, mogu se navesti i posebni zahtjevi koji se tiču pakovanja, ako udruženje koje podnosi zahtjev utvrdi i opravda da se pakovanje mora provoditi u ograničenom geografskom području kako bi se osigurao kvalitet, sljedivost ili kontrola.

f) Povezanost s geografskim područjem

Za navedeni stav potrebno je priložiti dokumentaciju koja dokazuje neposrednu povezanost prehrambenog proizvoda s definiranim geografskim područjem, u smislu uticaja na posebnost finalnog proizvoda. Ta povezanost mora dati objašnjenje veze posebnih svojstava tog prehrambenog proizvoda s definiranim geografskim područjem, a ne s nekim drugim, te koliki je uticaj tog geografskog područja na svojstva gotovog proizvoda.

Nije uvijek lako utvrditi povezanost između proizvoda i njegovog porijekla.

Međutim, u francuskom načinu razmišljanja koje je obilježilo Uredbu Vijeća (EEZ) br. 2081/92 iz 1992. godine o zaštiti oznaka geografskog porijekla i oznaka originalnosti za poljoprivredne i prehrambene proizvode, prehrambeni proizvodi svojim porijeklom dobivaju posebna svojstva.

Champagne dolazi iz *Champagne* te se stoga smatra posebnim. Nigdje na svijetu se taj proizvod ne može proizvesti tako, budući da, prema ovom poimanju, njegova svojstva potiču iz uslova tipičnih za tu regiju.

Probanje naslijepo i hemijske analize, međutim, pokazuju da se teško može dati naučni dokaz te jedinstvenosti.

Međutim, postoje istraživanja koja dokazuju da se npr. određena mikrobiološka svojstva nekih sireva zasnivaju na njihovom porijeklu. Općenito gledano, ne bi smjelo biti teško uspostaviti vezu s geografskim područjem. Pritom treba voditi računa o tome da li je podnesen zahtjev za registraciju oznake originalnosti ili oznake geografskog porijekla.

Oznake originalnosti i oznake geografskog porijekla razlikuju se po intenzitetu odnosa između svojstava proizvoda i njegovog geografskog porijekla.

Za oznaku geografskog porijekla moraju se navesti svojstva koja proizlaze iz definiranog geografskog područja. Naime, u slučaju ove oznake veza s geografskim područjem mora biti barem u jednoj fazi, odnosno: ili proizvodnji ili preradi ili pripremi. Međutim, ako se u proizvodnji ne koriste nikakve sirovine iz definiranog geografskog područja (npr. voda) ili ako nema drugih svojstava koja su geografski uslovljena (klima, zemljište ili ljudski faktori itd.), onda se za obrazloženje ovog stava još uvijek može navesti argument ugleda proizvoda. U ovu svrhu pomažu ispitivanja javnog mnijenja koja potvrđuju veliki ugled proizvoda.

Za razliku od navedene, za registraciju oznake originalnosti potreban je naučni dokaz. Moraju se pokazati dodirne tačke između posebnih svojstava prehrambenog proizvoda sa zemljištem, klimom, vegetacijom, okolinom ili ostalim, te kako to može uticati na svojstva finalnog proizvoda.

Također, veoma je važan i uticaj ljudskog faktora na proizvodnju, npr. izbor područja na kojem uzgajati biljku (područja zaštićena od vjetra), prilagođavanje metoda proizvodnje uslovima geografskog područja (npr. izgradnja mlinova na rijeci, čišćenje kamenitog zemljišta ....) kao i razvoj tradicionalnih načina proizvodnje. U većini slučajeva ti ljudski faktori u uskoj su vezi s prirodnim faktorima. Važno je objasniti na koji su način proizvođači iskoristili specifičnosti tog kraja u razvoju njihovog proizvoda. Nekada se dešava da proizvođači uspješno iskorištavaju ono što bi u drugim geografskim područjima bilo smatrano hendikepom.

Tako je primjer za oznaku originalnosti sir *Allgäuer Bergkäse (Planinski sir iz Allgäua)*. Glavni argumenti povezanosti s područjem Allgäuen bili bi regionalni klimatski uslovi i znanje majstora tog područja, koji taj sir čine jedinstvenim za tu regiju.

U pojedinim geografskim područjima neko voće ili povrće uzgajano je generacijama u specifičnim uslovima, te su na takav način proizvođači uspjeli dobiti proizvod s posebnim svojstvima koji se nigdje drugo ne može dobiti. Npr. proizvođači su izgradili specifične strukture kao terase, mlinove ili sisteme navodnjavanja i tako su okolinu direktno povezali s proizvodom.

Karte zemljišta, klimatski podaci, hemijske analize itd. prikladni su dokazi koji se mogu koristiti prilikom podnošenja zahtjeva za registraciju.

g) Podaci o certifikacijskom tijelu

Prilikom podnošenja zahtjeva za registraciju potrebno je navesti podatke o certifikacijskom tijelu koje je prethodno provelo postupak utvrđivanja usklađenosti proizvodnje, prerade i samog prehrambenog proizvoda sa specifikacijom.

Certifikacijsko tijelo mora biti, na prijedlog Agencije, ovlašteno od Vijeća ministra BiH. Da bi certifikacijsko tijelo bilo ovlašteno, ono mora biti akreditirano ili barem u postupku akreditacije prema BAS/EN 45011. U slučaju da je certifikacijsko tijelo u postupku akreditacije, dužno je dobiti akreditaciju u roku od dvije godine od dana ovlašćivanja.

Spisak svih ovlaštenih certifikacijskih tijela objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

Nadzor nad radom certifikacijskog tijela provodi Agencija.

h) Posebne pojedinosti u vezi sa označavanjem prehrambenog proizvoda

U ovom dijelu navode se posebne pojedinosti u vezi sa označavanjem prehrambenog proizvoda koje se odnose na oznaku originalnosti, oznaku geografskog porijekla ili oznaku tradicionalnog ugleda, koja god da je primjenjiva.

Međutim, osim posebnosti u vezi sa označavanjem koje udruženje navede u ovom dijelu, moraju se zadovoljiti i odredbe o općem označavanju

koje su propisane Pravilnikom o općem deklariranju ili označavanju upakovane hrane ("Službeni glasnik BiH", broj 87/08).

i) Usklađenost s važećim propisima koji se odnose na hranu

Pod ovim stavom podrazumijeva se dostavljanje ovjerene izjave, kojom se garantira da su zadovoljeni svi uslovi navedeni u propisima koji se odnose na hranu (opći i posebni higijenski uslovi, zdravstvena ispravnost, deklariranje i dr.), a kao prilog svi dokumenti koje su im izdala nadležna tijela u skladu s posebnim propisima (npr. odobrenje objekta i sl.).

UTVRĐIVANJE USKLAĐENOSTI

Postupak utvrđivanja usklađenosti prehrambenog proizvoda sa specifikacijom provodi se prije pokretanja postupka registracije oznake i prije pokretanja postupka za upis prava upotrebe registrirane oznake.

Zahtjev za provođenje postupka utvrđivanja usklađenosti podnosi se ovlaštenom certifikacijskom tijelu (spisak ovlaštenih certifikacijskih tijela objavljuje se u "Službenom glasniku BiH").

Zahtjev sadrži:

- a) podatke o podnosiocu zahtjeva odnosno udruženju, te o svakom njegovom pojedinom članu, koji je proizvođač odnosno prerađivač prehrambenog proizvoda za koji se traži oznaka ili pravo upotrebe registrirane oznake (ime i prezime, odnosno naziv pravnog ili fizičkog lica ili poljoprivrednog porodičnog gazdinstva, punu adresu odnosno sjedište te njihov matični broj, a u slučaju udruženja, također i pravni status udruženja);
- b) naziv prehrambenog proizvoda uključujući i naziv oznake;
- c) specifikaciju proizvoda;
- d) dokaze o zadovoljavanju svih općih ili posebnih uslova higijene u proizvodnji i preradi prehrambenog proizvoda;
- e) opis unutrašnje kontrole te način vođenja dokumentacije proizvodnje.

Kad ovlašteno certifikacijsko tijelo zaprimi zahtjev za utvrđivanje usklađenosti, ono napravi uputstvo za provođenje prve kontrole te je i provede. Nakon provedene prve kontrole ovlašteno certifikacijsko tijelo sastavlja zapisnik koji dostavlja proizvođaču, odnosno prerađivaču. U

slučaju da se tokom prve kontrole utvrde nedostaci, oni će biti navedeni u zapisniku i tražit će se njihovo uklanjanje. Nakon što uočeni nedostaci budu uklonjeni i na osnovu rezultata laboratorijskih analiza certifikacijsko tijelo izradit će završni izvještaj.

Ako je završni izvještaj pozitivan, certifikacijsko tijelo izdaje proizvođaču, odnosno prerađivaču potvrdu usklađenosti.

Kontrolu pravnih ili fizičkih lica, koja proizvode ili prerađuju prehrambeni proizvod s oznakom originalnosti, oznakom geografskog porijekla, odnosno oznakom tradicionalnog ugleda, provodi certifikacijsko tijelo u skladu s planom kontrole.

U proizvodnji se kontrola obavlja najmanje jednom godišnje, ako planom kontrole nije drugačije određeno.

Ako se kontrolom utvrdi da prehrambeni proizvod više nije u skladu sa specifikacijom, certifikacijsko tijelo predlaže Agenciji da se proizvođač, odnosno prerađivač briše iz Registra, te o tom postupku certifikacijsko tijelo obavještava fizičko ili pravno lice nad kojim je proveden postupak kontrole.

Proizvođači, odnosno prerađivači prehrambenih proizvoda koji nose oznaku dužni su dostaviti podatke o količinama sirovina i izvještaj o količini proizvedenih prehrambenih proizvoda certifikacijskom tijelu u skladu s planom kontrole.

ZAHTJEV ZA REGISTRACIJU

Zahtjev za registraciju oznake originalnosti, oznake geografskog porijekla, odnosno oznake tradicionalnog ugleda sadrži:

- a) podatke o podnosiocu zahtjeva, odnosno udruženju, te o svakom njegovom pojedinom članu, koji je proizvođač, odnosno prerađivač prehrambenog proizvoda za koji se traži oznaka (ime i prezime, odnosno naziv pravnog ili fizičkog lica, punu adresu, odnosno sjedište te njihov matični ili identifikacijski broj, a u slučaju udruženja, također i pravni status udruženja);
- b) oznaku originalnosti ili oznaku geografskog porijekla ili oznaku tradicionalnog ugleda koja se namjerava registrirati;
- c) statut udruženja;

- d) naziv certifikacijskog tijela koje je podnosilac zahtjeva izabrao za utvrđivanje usklađenosti kvaliteta, te pismenu saglasnost tog tijela o njegovom prihvatanju;
- e) potvrdu o usklađenosti;
- f) proizvođačku specifikaciju prehrambenog proizvoda;
- g) punomoć, ako podnosioca zastupa ovlašteni zastupnik ili opunomoćenik;
- h) potpis podnosioca zahtjeva, zastupnika odnosno opunomoćenika;
- i) sadržaj zahtjeva u skladu s Aneksom ovih smjernica.

Zahtjevom se može zatražiti registracija samo jedne oznake originalnosti ili oznake geografskog porijekla ili oznake tradicionalnog ugleda.

Navedeni podaci prilažu se uz ispunjeni i potpisani Obrazac za registraciju oznaka.

Obrazac za registraciju oznaka moći će se preuzeti s veb-stranice Agencije.

POSTUPANJE PO ZAPRIMLJENOM ZAHTJEVU ZA REGISTRACIJU

Formalno ispitivanje zahtjeva

Komisija utvrđuje potpunost zahtjeva u roku od 30 dana od dana zaprimanja zahtjeva.

Ako je zahtjev nepotpun, podnosilac zahtjeva poziva se da u roku od 15 dana ukloni uočene nedostatke.

Ako podnosilac zahtjeva ne ukloni uočene nedostatke u navedenom roku, Agencija zaključkom odbacuje zahtjev za registraciju oznake prehrambenog proizvoda

Prigovor

Ako je zahtjev potpun, obavještenje o zaprimljenom zahtjevu za registraciju oznake originalnosti, oznake geografskog porijekla, odnosno

oznake tradicionalnog ugleda prehrambenog proizvoda objavljuje se u "Službenom glasniku BiH" i na veb-stranici Agencije, te svako fizičko ili pravno lice može u vezi s određenim zahtjevom uložiti prigovor.

Obrazložen prigovor na objavljen zahtjev za registraciju oznake originalnosti, oznake geografskog porijekla, odnosno oznake tradicionalnog ugleda prehrambenog proizvoda može se podnijeti u roku od **šest mjeseci** računajući od dana objavljivanja sadržaja zahtjeva u "Službenom glasniku BiH".

Rok za podnošenje prigovora ne može se produžavati.

Prigovor se može podnijeti ako:

- a) nije udovoljeno definiciji oznaka i njenim izuzecima, ili
- b) bi predložena registracija oznake ugrozila postojanje potpuno ili djelimično istovjetne oznake ili žiga ili postojanje proizvoda koji se nalaze na tržištu najmanje pet godina prije dana objavljivanja zahtjeva u "Službenom glasniku BiH", ili
- c) je oznaka, za čiju je registraciju podnesen zahtjev, po svojoj prirodi generična, o čemu podnosilac mora dostaviti potrebne dokaze.

Postupanje po prigovoru

Komisija za registraciju oznaka rješava o prigovoru. U slučaju da Komisija utvrdi da prigovor ne ispunjava formalne uslove, odnosno da nije podnesen u predviđenom roku ili iz razloga koji su navedeni, tada se prigovor odbacuje i obavještava se podnosilac zahtjeva i podnosilac prigovora, te se postupak za registraciju nastavlja.

Ako prigovor ispunjava formalne uslove, Komisija dostavlja prigovor s priloženim dokazima podnosiocu zahtjeva za registraciju i poziva ga da u roku od 30 dana dostavi pisano izjašnjenje o prigovoru. Rok za izjašnjenje na prigovor može se na zahtjev podnosioca zahtjeva za registraciju iz opravdanih razloga produžiti za još najviše 30 dana. Ako podnosilac zahtjeva za registraciju u propisanom roku ne dostavi izjašnjenje na prigovor, donosi se rješenje o odbijanju zahtjeva.

Ako se podnosilac zahtjeva za registraciju izjasni na podneseni prigovor, Komisija ispituje osnovanost prigovora u okviru razloga zbog kojih je podnesen. U svrhu razmatranja prigovora, Komisija može zatražiti sastanak sa svim zainteresiranim stranama (osim podnosioca zahtjeva za registraciju oznake i podnosioca prigovora, na sastanak može pozvati i sve ostale proizvođače i/ili prerađivače koji imaju bilo kakav interes u vezi s tim prehrambenim proizvodom) radi postizanja dogovora.

Ako zainteresirane strane postignu sporazum u roku od šest mjeseci od dana pozivanja na konsultacije, obavještavaju Komisiju o svim faktorima koji su omogućili da sporazum bude postignut uključujući i njihova mišljenja.

Ako postignuti sporazum zainteresiranih strana ne mijenja ili nebitno mijenja sadržaj obavještenja o zaprimljenom zahtjevu, Komisija nastavlja postupak registracije.

Agencija rješenjem odbija zahtjev za registraciju oznake ako utvrdi da je prigovor osnovan i o tome obavještava podnosioca zahtjeva za registraciju i podnosioca prigovora.

Agencija rješenjem odbija prigovor ako utvrdi da je prigovor neosnovan i o tome obavještava podnosioca zahtjeva za registraciju i podnosioca prigovora.

Registracija oznake

Na osnovu provedenog postupka za registraciju i prijedloga Komisije, Agencija donosi rješenje o registraciji oznake originalnosti, oznake geografskog porijekla, odnosno oznake tradicionalnog ugleda prehrambenog proizvoda.

Danom pravosnažnosti rješenja o registraciji, oznaka se upisuje u odgovarajući registar, a svaki pojedini član udruženja koji je proizvođač, odnosno prerađivač prehrambenog proizvoda s registriranom oznakom upisuje se u odgovarajući registar.

Registrirana oznaka objavljuje se u "Službenom glasniku BiH" i na veb-stranici Agencije.

TRAJANJE POSTUPKA REGISTRACIJE

Sam postupak registracije oznake originalnosti, oznake geografskog porijekla ili oznake tradicionalnog ugleda ne bi trebalo da bude duži od 12 mjeseci a zavisi od toga da li je bio uloženi prigovor i kako su se brzo sve zainteresirane strane uspjele dogovoriti.

Nakon što je oznaka registrirana u Bosni i Hercegovini, može se pokrenuti i postupak registracije oznake na nivou Evropske unije. Zahtjev se šalje Evropskoj komisiji direktno ili posredstvom Agencije.

Naime, prethodno opisani postupak registracije identičan je postupku registracije na nivou Evropske unije.

OZNAČAVANJE

Prehrambeni proizvodi s registriranom oznakom originalnosti, oznakom geografskog porijekla, odnosno oznakom tradicionalnog ugleda moraju na deklaraciji pored registriranog naziva imati vidljiv navod ‘ZAŠTIĆENA OZNAKA ORIGINALNOSTI’, ‘ZAŠTIĆENA OZNAKA GEOGRAFSKOG PORIJEKLA’ odnosno “TRADICIONALNI UGLED”.

Pored stavljanja oznaka dozvoljen je i slikovni prikaz (logotip) koji karakterizira određeno geografsko porijeklo.

Prava obuhvataju i upotrebu oznaka prehrambenih proizvoda na ambalaži, katalogima, prospektima, oglasima, posterima, te pravo trgovca na korištenje registriranog naziva sa oznakama i drugim oblicima poslovne i trgovačke ponude.

Za prehrambeni proizvod s registriranom oznakom koji se stavlja na tržište Bosne i Hercegovine deklaracija mora biti napisana na jednom od jezika koji su u službenoj upotrebi u Bosni i Hercegovini, a naziv registrirane oznake može biti samo na jeziku koji je ili je bio historijski korišten da opiše navedeni proizvod u određenom geografskom području.

Naziv registrirane oznake mora biti napisan u izvornom obliku, a gdje je izvorni oblik na drugom jeziku i pismu, prijevod mora biti napisan zajedno s nazivom u njegovom izvornom obliku.

SADRŽAJ REGISTRA OZNAKA

U registar se upisuju sljedeći podaci:

- a) registarski broj oznake prehrambenog proizvoda;
- b) naziv prehrambenog proizvoda koji se štiti oznakom;
- c) kategorija prehrambenog proizvoda, te potkategorija prehrambenog proizvoda koji se štiti oznakom;
- d) podaci o podnosiocu zahtjeva odnosno udruženju (naziv udruženja, adresa i zemlja);
- e) izgled (oblik) oznake, ako je podnosilac zahtjeva ima;
- f) datum podnošenja zahtjeva;

- g) datum objavljivanja zahtjeva u "Službenom glasniku BiH";
- h) prigovor, ako je podnesen (broj, datum, podaci o podnosiocu);
- i) datum donošenja rješenja o registraciji oznake i upisa u registar te broj rješenja;
- j) datum objavljivanja registrirane oznake u "Službenom glasniku BiH";
- k) naziv i adresa certifikacijskog tijela koje obavlja kontrolu.

Registri su javni i svako zainteresirano lice može od Agencije zatražiti izvadak iz registara.

NAKNADNE IZMJENE I DOPUNE SPECIFIKACIJE

Podnosilac zahtjeva već registrirane oznake može uputiti Agenciji obrazložen zahtjev za izmjenu ili dopunu specifikacije.

Ako se izmjene odnosno dopune odnose na modernizaciju postojećih ili uvođenje novih tehnologija radi naučnog i tehnološkog razvoja ili promjenu geografskog područja, tražene izmjene i dopune razmatra Komisija, te o svojoj odluci obavještava certifikacijsko tijelo.

Ako su izmjene značajnije, Komisija može odlučiti da se sa izmjenama i dopunama specifikacije postupa kao s prvobitnom specifikacijom. Naime, to znači da se ponovo mora provesti cijeli postupak od objavljivanja specifikacije, prigovora itd.

Ako su izmjene i dopune specifikacije manjeg obima, Komisija može odlučiti o izmjenama odnosno dopunama specifikacije bez provođenja postupka.

Također, ako se prijedlog za izmjenu specifikacije podnosi iz razloga privremene promjene u specifikaciji, koja je rezultat obaveznih sanitarnih ili fitosanitarnih mjera koje su nametnuli nadležni organi, Komisija može predložiti izmjenu bez provođenja postupka.

Na osnovu pozitivnog mišljenja Komisije, Agencija odlučuje o izmjenama odnosno dopunama specifikacije.

Izmjena odnosno dopuna specifikacije objavljuje se u "Službenom glasniku BiH" i na veb-stranici Agencije.

PRAVO UPOTREBE REGISTRIRANE OZNAKE

Pravo upotrebe registriranih oznaka originalnosti, oznaka geografskog porijekla ili oznaka tradicionalnog ugleda pripada svim proizvođačima i/ili prerađivačima prehrambenog proizvoda, dok zadovoljavaju uslove određene pravilnicima.

POSTUPAK UPISA NOVIH KORISNIKA REGISTRIRANIH OZNAKA

Postupak za upis novih korisnika registrirane oznake pokreće se podnošenjem zahtjeva Agenciji za pravo upotrebe registrirane oznake.

Zahtjev za pravo upotrebe sadrži:

- a) registarski broj oznake originalnosti, geografskog porijekla odnosno tradicionalnog ugleda prehrambenog proizvoda;
- b) naziv oznake originalnosti, oznake geografskog porijekla ili tradicionalnog ugleda;
- c) podatke o podnosiocu zahtjeva (ime i prezime, odnosno naziv pravnog ili fizičkog lica, punu adresu odnosno sjedište te njihov matični broj, a u slučaju udruženja, također pravni status udruženja);
- d) naziv certifikacijskog tijela koje je podnosilac zahtjeva izabrao za utvrđivanje usklađenosti i kontrolu, te pismenu saglasnost tog tijela o njegovom prihvatanju;
- e) potvrdu o usklađenosti;
- f) specifikaciju prehrambenog proizvoda;
- g) punomoć, ako podnosioca zastupa ovlašteni zastupnik ili opunomoćenik;
- h) potpis podnosioca zahtjeva, zastupnika odnosno opunomoćenika.

Kada se traži pravo upotrebe neke već registrirane oznake, potrebno je priložiti potvrdu o usklađenosti proizvodnje, prerade i samog prehrambenog proizvoda sa specifikacijom. Važno je istaći da nije potrebno izraditi novu specifikaciju, budući da za registrirane oznake već postoji priznata i prihvaćena specifikacija.

Nakon što je ovlašteno certifikacijsko tijelo obavilo prvu kontrolu i izdalo potvrdu o usklađenosti sa specifikacijom, proizvođač odnosno prerađivač podnosi navedeni zahtjev Agenciji.

Na osnovu pozitivnog mišljenja Komisije, Agencija donosi rješenje o pravu upotrebe registrirane oznake originalnosti, registrirane oznake geografskog porijekla odnosno registrirane oznake tradicionalnog ugleda.

Danom pravosnažnosti rješenja o pravu upotrebe registrirane oznake, novi korisnik upisuje se u odgovarajući registar.

BRISANJE IZ REGISTRA KORISNIKA

Na osnovu mišljenja Komisije i/ili na prijedlog certifikacijskog tijela, Agencija donosi rješenje o brisanju korisnika registrirane oznake iz odgovarajućeg registra, ako se utvrdi da je došlo do kršenja odredbi ovih pravilnika.

Zahtjev za brisanje iz registra može zatražiti i bilo koje fizičko ili pravno lice koje ima legitiman interes uz priložen zahtjev s razlogom.

TREKUTNO STANJE ZAŠTIĆENOSTI PREHRAMBENIH PROIZVODA U EU

Na nivou EU od 1992. godine pa zaključno s krajem 2010. godine zaštićena su 1013 naziva poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda od čega:

- 517 naziv oznakom originalnosti (*PDO-Protected Designation of Origin*)
- 466 naziva oznakom geografskog porijekla (*PGI-Protected Geographical Indication*) i
- 30 naziva oznakom tradicionalnog ugleda (*TSG-Traditional Speciality Guaranteed*)

ZAŠTIĆENI PROIZVODI PO DRŽAVAMA ČLANICAMA EU:

Država	Broj
Italija	229
Francuska	188
Španija	147
Portugal	116

Grčka	88
Njemačka	80
Velika Britanija	36
Češka	25
Poljska	23
Austrija	13
Belgija	13
Holandija	9
Mađarska	7
Švedska	6
Slovačka	6
Slovenija	5
Irska	4
Luksemburg	4
Danska	3
Kipar	1
Litvanija	1
Bugarska, Rumunija, Estonija, Letonija, Malta	0

PRIMJERI REGISTRIRANIH OZNAKA NA NIVOU EU

Feta: Ovčji sir iz Grčke sa oznakom originalnosti

Grčka je već 1996. godine prijavila i registrirala naziv „Feta” kao oznaku originalnosti. Godine 1999. je, na osnovu presude Evropskog suda, došlo do brisanja registrirane oznake, da bi se 2002. godine Feta ponovno registrirala kao oznaka originalnosti. Na osnovu odluke Evropske komisije, od 2007. godine se pod tim imenom više neće smjeti prodavati široko rasprostranjeni feta sir od kravljeg mlijeka sličnog ukusa.

Evropski sud je, 25.10.2005., potvrdio odluku Komisije, protiv koje su Njemačka i Danska uložile prigovor.

Riječ „feta“ (grčki φέτα) je grčkog porijekla i znači „kriška“. Feta je tradicionalni ovčiji sir (djelimično i koziji sir), koji potiče s grčkog kopna ili s otoka Lezbos, a koji sazrijeva u salamuri pa stoga ima karakterističan intenzivan ukus. Ključni element tradicionalnog uzgoja su: domaće pasmine ovaca i koza, ekstenzivna ispaša i držanje migracijskih stada. Posebnosti regionalne klime i flore, a prema tome i osnove za ispašu daju sirovinama poseban ukus i miris. A sve to zajedno s tradicionalnom metodom prerade pod posebnim uslovima sazrijevanja na kraju daje jedinstven krajnji proizvod.

Feta: Sažetak specifikacije

- a) **Naziv:** FETA OZNAKA ORIGINALNOSTI
- b) **Opis:** Bijeli sir u slanoj vodi proizveden na tradicionalan način, isključivo od ovčijeg mlijeka ili mješavine ovčijeg i kozijeg mlijeka, uz uslov da količina kozijeg ne prelazi 30% netotežine mlijeka.
- c) **Geografsko područje:** Makedonija, Trakija, Tesalija, centralna Grčka, Peloponez, administrativni okrug Lesbos.
- d) **Historija:** U Grčkoj je ova vrsta sira najpopularnija i najviše se konzumira od svih vrsta sireva, a poznata je i u cijelom svijetu. U Grčkoj se proizvodi od antičkih vremena (još od doba Homera). Pravi se od ovčijeg mlijeka ili mješavine ovčijeg i kozijeg mlijeka, uz primjenu tradicionalne tehnologije, te sazrijeva u uređajima unutar određenog geografskog područja.
- e) **Način proizvodnje:** Nakon zgrušnjavanja, mladi sir stavlja se u posebne posude (kalupe) za prirodno ocjeđivanje sve dok se ne stabilizira. Tada mu se površina soli na suho. U ovoj fazi na mladom siru stvara se željeni tanki sloj plijesni. Tada se sir stavlja u drvene ili metalne posude uz dodavanje slane vode (7% netotežine NaCl). Posude se najprije odnose u prostoriju za zrenje u kojoj se održava stalna temperatura od 18°C i relativna vlažnost koja ne smije biti niža od 85% i drži se 15 dana. Zrenje se tada nastavlja u drugim prostorijama gdje je temperatura 2-4°C i relativna vlažnost ne niža od 85%, sve dok se ne okonča kompletan period zrenja od najmanje dva mjeseca.
- f) **Veza:** Mlijeko koje se koristi za pravljenje sira dobiva se od ovaca i koza koje su uzgojene na tradicionalan način u određenim geografskim područjima. Životinje su u cijelosti prilagođene uslovima, a ishrana im se sastoji od biljaka iz tog područja.
- g) **Kontrolni organ:** Naziv: Uredi za poljoprivredu nadležni za proizvodnju u geografskim područjima.

- h) Etiketiranje:** Sir FETA PDO. Datum inspekcije: tE (FE), serijski broj pakovanja i datum proizvodnje.
- i) Državni zahtjevi:** Primjenjuju se odredbe Predsjedničkog dekreta br. 81/93 o “zahtjevima, uslovima i postupcima za uspostavljanje oznaka porijekla za poljoprivredne proizvode”.

Mozzarella di Bufala Campana:

Italijanski sir od bivoljeg ili kravljeg mlijeka koji ima oznaku originalnosti

Mozzarella je talijanski filata-sir od bivoljeg mlijeka. Naziv dolazi od tradicionalnog postupka izrade (mozzatura = ručno odsjeći, odrezati). Od 1996. godine je naziv Mozzarella di Bufala Campana zaštićena oznaka originalnosti.

Mozzarella di Bufala Campana je meki, bijeli sir bez kore s jasno uočljivom filata-strukturom, 45-50 % masnoće, sa sjajnom površinom i karakterističnim ukusom. Sir tog naziva potiče isključivo iz provincija Caserta i Salerno te nekoliko općina iz provincija Napulj i Benevento.

U originalnom obliku se ovaj sir proizvodio iz bivoljeg mlijeka u području oko Averse, prve normanske grofovije u Italiji. Prvi službeni dokument u kojem se piše o mozzarelli iz Averse potiče s početka 15. stoljeća.

Nakon obrade mlijeka smjesa se neko vrijeme ostavlja da miruje, a zatim se vadi i obrađuje s vodom koja je zagrijana na otprilike 80°C. Smjesa se nakon toga mora mijesiti i izvlačiti, sve dok ne postane meka tako da se može oblikovati. Zatim se reže na komade i oblikuje u kuglice od 100 do 125 g.

Schwarzwälder Schinken (švarcvaldska šunka): tržišni proizvod s oznakom geografskog porijekla

Dosad je ukupno 11 njemačkih proizvoda registriralo oznaku geografskog porijekla, primjer je *Nürnberger Bratwürste* (nirnberške pečenice), *Thüringer Leberwurst* (tirinška jetrena pašteta) ili *Ammerländer Katenschinken* (amerlandska šunka).

Švarcvaldska šunka je od 1997. godine zaštićena oznakom geografskog porijekla. Od tada se švarcvaldskom šunkom smije nazivati isključivo šunka koja je prema tradicionalnom načinu proizvedena u Švarcvaldu.

Pridržavanje kontrolnih kriterija, utvrđenih za švarcvaldsku šunku, nadzire vladin ured u Karlsruheu. Osim toga, akreditirani certifikacijski instituti provode i zakonski propisane kontrole.

Udruženje za zaštitu proizvođača švarcvaldske šunke sastoji se od 24 preduzeća-člana. Udruženje za svoje članove planira i realizira veliki broj aktivnosti kako bi se švarcvaldska šunka javnosti prezentirala kao oznaka geografskog porijekla.

Štajersko bundevino ulje: tradicionalni specijalitet iz Štajerske sa oznakom geografskog porijekla.

Oko dvije hiljade štajerskih proizvođača bundeva i 35 uljara udružilo se u Zajednicu proizvođača štajerskog bundevinog ulja kako bi realizirali oznaku geografskog porijekla „Štajersko bundevino ulje“.

Štajersko bundevino ulje se blagim postupkom presovanja dokazano proizvodi još od 18. stoljeća iz sjemenki štajerske bundeve (*Cucurbita pepo var. styriaca*). Ulje se smije presovati isključivo u njegovom tradicionalnom području, tj. u južnoj Štajerskoj, južnom Gradišću i u dijelovima Donje Austrije.

Štajerska bundeva se od brojnih drugih bundeva razlikuje po tome što sjemenke nemaju ljusku, tj. oko sjemenke se nalazi samo tanka kožica. Štajerska bundeva sije se u proljeće, a sazrijeva u septembru, odnosno oktobru. U to vrijeme je već u potpunosti razvila svoju tipičnu žuto-zelenu boju. Njene tamne, debele sjemenke se vade, peru čistom vodom i oprezno se suše. U tradicionalnim porodičnim uljarama sjemenke se melju i zagrijavaju uz dodavanje male količine vode. Za dobivanje ulja potrebno je puno osjećaja, strpljenja i veliko iskustvo lica koje vodi postupak presovanja. Da bi se proizvelo jedan litar ulja, potrebne su sjemenke 30-50 bundeva.

Detaljnije informacije o svim dosad registriranim proizvodima na nivou Evropske unije možete pronaći na internetskim stranicama Evropske unije i to svrstano prema zemljama, odnosno kategorijama proizvoda.

Evropska unija

http://europa.eu.int/comm/agriculture/foodqual/quali1_en.htm

Sve informacije potrebne za registraciju oznake originalnosti i oznake geografskog porijekla na nivou Bosne i Hercegovine (Zakon o hrani, Pravilnik o oznakama originalnosti i oznakama geografskog porijekla hrane, Pravilnik o tradicionalnom ugledu hrane) možete pronaći na veb-stranici Agencije za sigurnost hrane BiH:

www.fsa.gov.ba

JEDINSTVENI DOKUMENT

o zaštiti oznaka originalnosti i oznaka geografskog porijekla

OZNAKA KOJA SE NAMJERAVA REGISTRIRATI (zaokružiti):

- a) oznaka originalnosti
- b) oznaka geografskog porijekla

1. UDRUŽENJE/ORGANIZACIJA/POJEDINAC

- 1.1 Naziv:
- 1.2 Adresa:
  - telefon:
  - faks:
  - e-mail:

2. KATEGORIJA PREHRAMBENOG PROIZVODA USKLAĐENA S ANEKSOM I OVIM PRAVILNIKOM

3. SPECIFIKACIJA PROIZVODA

- 3.1 Naziv
- 3.2 Opis proizvoda
- 3.3 Sirovina - samo za prerađene proizvode
(stanje svih zahtjeva kvaliteta ili ograničenja originalnosti sirovina, stanje opravdanosti za svako takvo ograničenje)
- 3.4 Hrana za životinje - samo za proizvode animalnog porijekla
(stanje svih zahtjeva kvaliteta ili ograničenja porijekla stočne hrane, stanje opravdanosti za svako takvo ograničenje)
- 3.5 Posebni koraci u proizvodnji koji moraju preuzeti mjesto u identifikaciji geografskog porijekla
(stanje opravdanosti za svako ograničenje)
- 3.6 Posebna pravila u vezi sa sječenjem, rendanjem, pakovanjem i drugo
(ako nema, ne popunjavati; stanje opravdanosti za svako ograničenje)
- 3.7 Posebna pravila u vezi s deklariranjem
(ako nema, ne popunjavati; stanje opravdanosti za svako ograničenje)

4. GEOGRAFSKO PODRUČJE

- 4.1 Kratka definicija geografskog područja
- 4.2 Neposredna povezanost s geografskim područjem

- 4.3 Posebnost geografskog područja (zahtjev oznake originalnosti uključuje opis svih prisutnih prirodnih i humanih faktora)
- 4.4. Posebnost proizvodnje
- 4.5. Klauzulna veza između geografskog područja i kvaliteta ili karakteristika proizvoda za oznake originalnosti ili poseban kvalitet, reputacija ili druge karakteristike za proizvod za oznake geografskog porijekla

ZAHTJEV ZA REGISTRACIJU PREHRAMBENIH PROIZVODA SA OZNAKOM „TRADICIONALNI UGLED“

1. NAZIV I ADRESA GRUPE PODNOSIOCA ZAHTJEVA

(u slučaju više udruženja koja podnose zahtjev, dostaviti informacije koje se odnose na svako od njih)

- naziv grupe/ili organizacije
- adresa
- telefon
- e-mail

2. DRŽAVA

3. PROIZVOĐAČKA SPECIFIKACIJA

3.1 Naziv koji će se registrirati

(U slučaju kada je registracija tražena na više jezika, upotrijebiti sve oblike naziva)

3.2 Da li je naziv:

- specifičan sam po sebi
- izražava posebna svojstva prehrambenog proizvoda (priložiti objašnjenje)

3.3 Da li je rezervacija naziva tražena prema članu 22. stav (2) ovog pravilnika (izaberi jedno X)

- registracija s rezervacijom naziva
- registracija bez rezervacije naziva

3.4. Kategorizacija proizvoda

3.5. Opis prehrambenog proizvoda na koji se primjenjuje naziv pod tačkom 3.1.

3.6. Opis proizvodne metode za prehrambene proizvode za koje se primjenjuje naziv pod tačkom 3.1

3.7. Posebna svojstva prehrambenih proizvoda

3.8. Tradicionalna svojstva prehrambenih proizvoda

3.9. Minimalni zahtjevi i postupci provjere posebnih svojstava

4. CERTIFIKACIJSKA TIJELA ZA POTVRDU USKLAĐENOSTI SA SPECIFIKACIJOM PROIZVODA

[Gdje više od jednog nadležnog organa ili certifikacijskog tijela potvrđuje saglasnost sa specifikacijom proizvoda, treba uključiti informacije o svim tijelima]

4.1. Naziv i adresa

- naziv
- adresa
- telefon/telefaks
- e-mail

[Izabrati jedno: „X“]   Javna   Privatna

4.2. Specifični zadaci certifikacijskih tijela

[Samo zadaci koji se odnose na verifikaciju provjere s odredbama specifikacije]

IZJAVA O PRIGOVORU

1. NAZIV PROIZVODA

(uzet iz objavljenog "Službenog glasnika BiH")

2. SLUŽBENO OBAVJEŠTENJE

(uzeto iz objavljenog "Službenog glasnika BiH")

Broj obavještenja:

Datum objavljivanja "Službenog glasnika BiH":

3. DETALJI KONTAKTA

kontakt lice:

grupa/organizacija/pojedinac:

ili

nacionalno tijelo

odjel:

adresa:

telefon/faks:

e-mail:

4. OBRAZLOŽENJE ZA PRIGOVOR

5. DETALJI PRIGOVORA

Dostaviti izjavu o razlozima i opravdanosti prigovora. Dostaviti objašnjenje legitimnog interesa prigovarača, osim ako prigovor nije na državnom nivou, u kom slučaju se ne određuje legitiman interes. Izjava prigovora treba biti potpisana i datirana.

